

Тема 2. Проблема походження українського народу й української мови

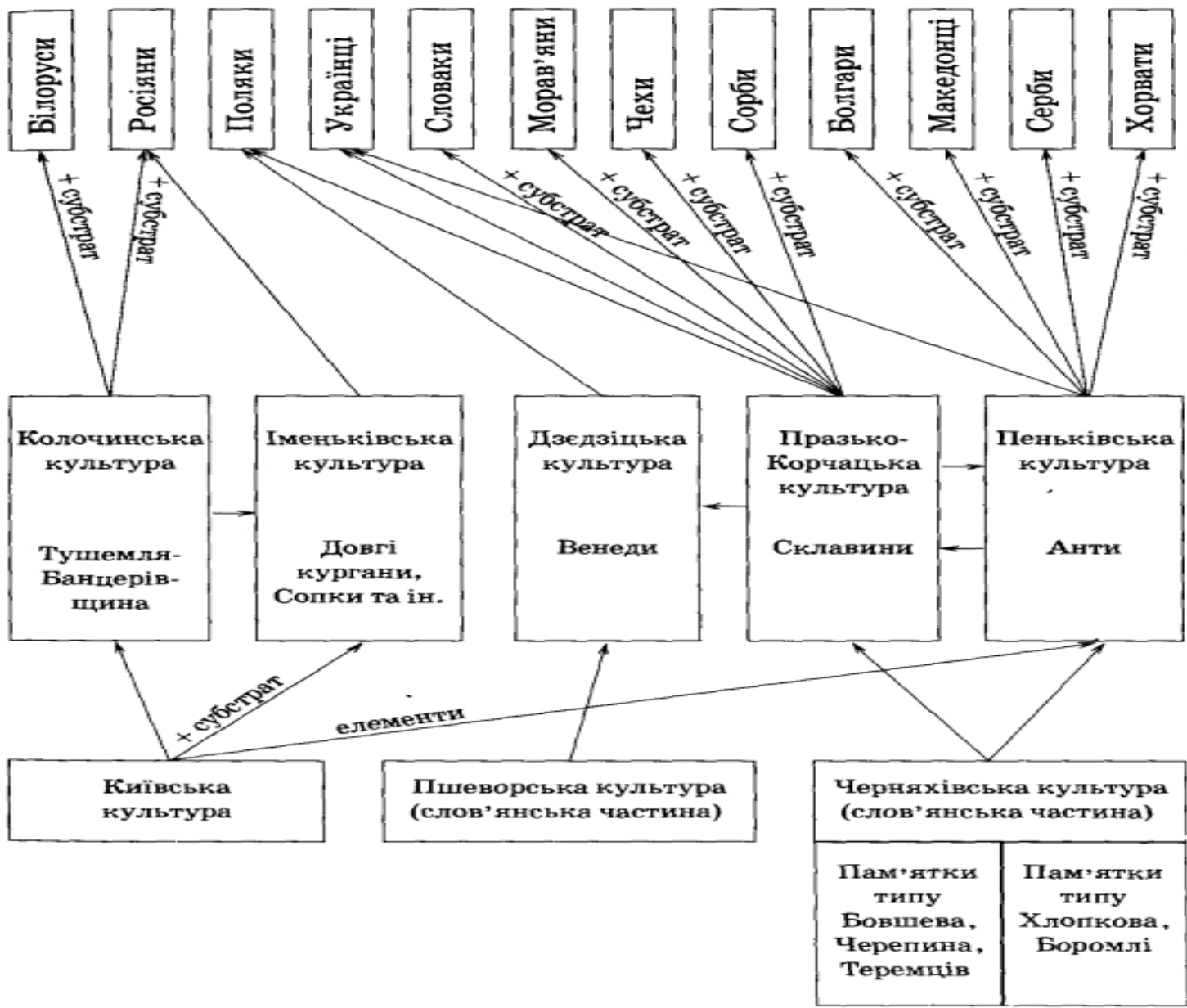
План

1. Теорії походження українського народу.
2. Розвінчання фальшивої теорії «єдиної колиски».
3. Вплив трипільської культури на формування українського етносу, спільні елементи міфології, вишивки, писанкарства.
4. Тюркомовні кочові племена на території України, їхній внесок у національну культуру й мову.
5. Роль санскриту в українській мові, Велесова книга.

Література до теми:

1. Іпатіївський літопис.
2. Шелухін С. Назва України – Відень: накладом Вид. т-ва «Франко Син і Спілка», 1921.
3. Багrineць В.М. Коли і як виникли назви «Україна», «українці»? / В.М.Багrineць. – Ужгород: Гражда, 2002.
4. Віктор Петров. Походження українського народу (1947)
5. Пастернак Я. Важливі проблеми етногенези українського народу в світлі археологічних досліджень. Українське Історичне Товариство. — Нью-Йорк, 1971.
6. Україна на мапах європейських картографів.
7. Володимир Білінський. Україна-Русь. Книга перша. Споконвічна земля (2013)
8. Володимир Білінський. Країна Моксель, або Московія. Книга 3.
9. Блог "Українські теми". Назва "Україна" і "українці". // платформа Medium.
10. Євген Наконечний. Украдене ім'я: чому русини стали українцями (2001)
11. Микола Чубатий. Княжа Русь-Україна.
12. Фігурний Ю. С. Фаховий аналіз проблеми походження українців і професійне вивчення українських етнічних, націєтворчих і державотворчих процесів вченими відділу української етнології ННДІУ МОН України в кінці ХХ – на початку ХХІ століть. – Київ, ННДІУ. – 2011. – 142 с.

1. Теорії походження українського народу

Український етнос – це результат взаємодії слов'янської та індоіранської (скіфо-сарматської) груп населення, що відбувалася за стародавніх часів. Протягом не менше трьох тисячоліть степова зона України була місцем розселення індоіранських племен, лісова – праслов'янських. У лісостеповій зоні відбувалася найбільш інтенсивна взаємодія праслов'ян та індоіранців. Ані власне праслов'яни на території України до першої половини I тисячоліття н. е., ані скіфи, ані сармати не були українцями в сучасному значенні. Однак вони були прямими предками українців.

Ні великимн добродіємі напхъне . Онеміже
оуїкрайна многопостона . (Зтолѣто оумре

В етногенетичних і етнокультурних процесах, що відбувалися в Україні, можна виділити кілька етапів:

I. Трипільська доба (середина VI—III тисячоліття до н. ч.)

II. Арійська доба (II тисячоліття до н. ч.)

III. Кіммерійсько-скіфо-сарматська доба (X ст. до н. ч. — III ст. н. ч.)

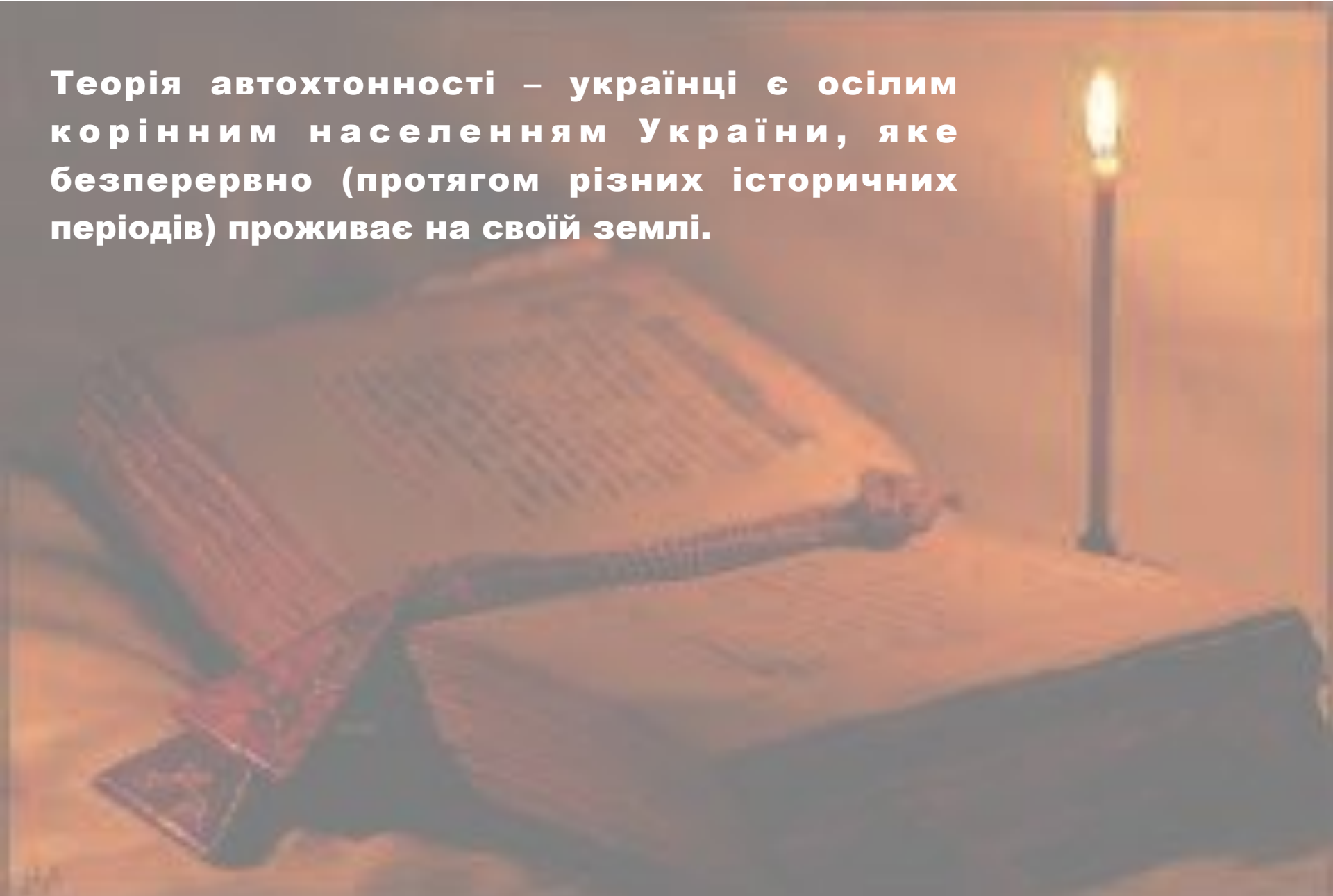
IV. Слов'янська доба (приблизно I тисячоліття н. ч.)

V. Доба Русі-України (від VII ст. н. ч.).

2. Розвінчання фальшивої теорії «єдиної колиски».

Теорія автохтонності – українці є осілим корінним населенням України, яке безперервно (протягом різних історичних періодів) проживає на своїй землі.

Назва "Україна" в історичних документах згадується в Іпатіївському літописі під 1187 роком. Розповідаючи про героїчну смерть переяславського князя Володимира Глібовича, літописець повідомляє: "...и плакашася по нем всі переяславци... се бо князь добр и крепок на рати... и о нем же Украина много постона...". Це сталось під час походу на половців, а даний уривок означає - «за ним же Україна багато потужила».

И великимн добродѣтїемн напхънѣ . О нем же
Украина много постона . З то лѣто оумре

И великимн добродѣтїемн напхънѣ . О нем же
Украина много постона . З то лѣто оумре

Україна позначається як "RVTHENIA" - з центром у Києві (Кіювіа), з населенням Poleni (Поляни) та Борисфеніти (скіфи-землероби/хлібороби). Зокрема, це гарно ілюструє карта Каспара Вупеліуса за 1555 рік. На цій карті ще немає етнічних українських земель - Волині та Поділля. Вони з'являться пізніше. А в готів і таврів.

На карті Ніколауса Вісхера 1640 року з'являються назви етнічних українських територій - Polesia, Volhynia, Podolia, а також "UKRANIA" - вона займає центральні землі Середньої Наддніпрянщини (Київ) та й "RVTENIA".

На мапі "Novissima Russiae Tabula" (1640) знаходимо територію - "Okraina", однак вона не має нічого спільного з територією України

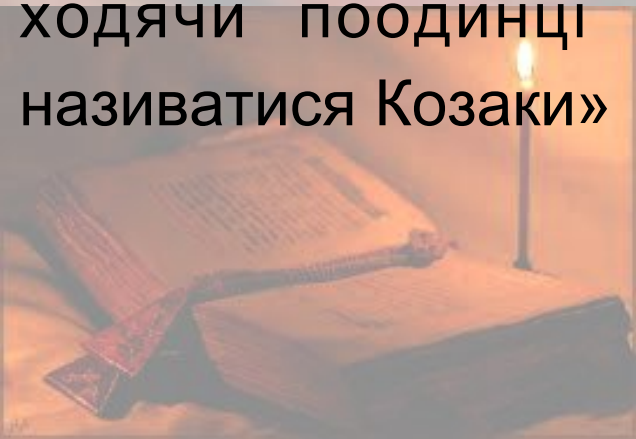
Мапа "Alexis-Hubert Jaillot, L'europe divisee suivant" 1696 року позначає землі України під назвою "Vkraine Payses des Cosaques", що означає: "Україна - земля козаків". А за кордоном на схід починаються російські території - Смоленськ, Рязань, Москва і Окраїна (Дике Поле), яка межує з Тартарією.

Аналогічне бачимо на мапі Giacomo Giovanni Rossi "Russia Bianca o Moscovia" (1688)

Топонім "УКРАЇНА"
фіксується в роботах Філіпа
Йогана (Юхана) Табберта
фон Страленберга:
«...на сьогоднішній день
Малоросійські Козаки в
Україні або малої Росії, які
поділяються на Громадян та
Козаків, фактично
використовують назви
"Українці" та "Козаки", але
ходячи поодинці можуть
називатися Козаки»

als Gog und Magog, Geth und Massageth, Get - Tschudi und Matschudi, item, Jagiugi & Magiugi, das ist: Scythen jenseits und disseits, oder, in den Gründen und Höhen; auch auf gewisse Vöcker, nach vieler Auctorum Meynung, können gezogen werden, und daß eine und andere Nationes vor andern specialiter diese Nahmen geführt, obgleich solche auch sonst ihre Nomina Propria gehabt haben: Sondern ich will hiermit nur so viel sagen; Weil der Scythen - und Geten-Nahme so gar sehr generaliter gebraucht worden, wie schwer es zu determiniren seyn möchte, gewissen Vöckern, die entweder vor Zeiten vorhanden gewesen, oder iezo noch vorhanden sind, den Nahmen Gog und Magog beizulegen?

XXI. Daß aber der Scythisch- und Magogäische Nahme sich über vielerley Vöcker erstrecket, die doch auch dabey ihre Nomina Propria gehabt, kan eben die Bewandtniß, als heutiges Tages geschicht, haben, e. g. die Malorossische Cosacken in der **Ukraine** oder klein Rußland, welche in Bürger und Cosacken unterschieden sind, führen eigentlich zweyerley Nahmen, **Ukrainer** und Cosacken, und werden doch durchgehends nur allein die Cosacken genennet. Welches letztere ich nicht von denen Bürgern sagen kan, weil solche nicht mit unter die Fahne geschrieben sind. Item: Die Usbeckey werden in Bucharische Bürger oder Ulajeri, das ist: die Städtische oder in Städten wohnende, unterschieden; Da hingegen das ganze Land insgesamt für die Usbeckey oder die Usbeckische Tataren genommen und auch also genennet wird.

XXII. Auf eben diese Art sind auch bey denen alten Scribenten die Speciel- und Particulier-Nahmen eines Volckes, der Könige, der Länder und der Städte, meistens verschwiegen, und an deren Stelle die Appellativa und Ehren-Titul, als: Artabanus, das ist, magnus Dux; Chanbalick, das ist, Residentia; und Sacz, Scythaz, das ist Jäger, Schützen etc. etc. nur gesetzt worden. Und weil solche Appellativa, wie gedacht, auf gewissen Vöckern haften geblieben, so werde an seinem Orte zeigen, welchen Nationen solches gegolten, und wie lange der Scythische, Gethische oder Tschudische Nahme im Orient floriret; denn heut zu Tage sind solche eben so wenig allda, als wie der Sarmatische und Scythische Nahme in Europa zu finden; welches ja klar ist, daß es nur Zunahmen und eben so gewesen, als wie oben von den Cosacken gesagt, ja dahin man eben das appliciren kan, was Plinius H. N. L. IV. cap. 25. von den Europaischen Scythen saget, nemlich: Scytharum nomen usquequaque transit in Sarmatas atque Germanos. Nec aliis prisca illa duravit appellatio, quam qui extremi gentium harum ignoti prope ceteris mortalium degunt.

Загалом в історично-етнографічних джерелах починаючи з 1700-х років масово згадується етнонім "українці". У повідомленнях проскакує також етнонім "козаки", але все частіше до них застосується саме загальна назва народу "українці"

342 Erster Haupttheil. Europa.
Die uraltsichischen, bis 1774 jaisichischen Kasaken am Ural flusse, von der Mündung des Zsel an, bis ans kaspische Meer.
Die siberischen Kasaken, von denen man tobolskische tomskische, irkuzkische hat.
Die Malorussen, Kleinrussen oder Ukrainzer bewohnen die Ukraine, welche ist das Kiewische klein- und neutrussische, auch Slobodische Gouvernement ausmacht.

Die Malorussen.

Die Malorussen, Kleinrussen oder Ukrainer sind die Nachkommen der slawischen Kolonie, welche sich auf ihrem Zuge nach Rußland am Dneper setzte (S. 471) und jetzt die Grenzländer (Ukraine) am Dneper

werden, findet man doch nicht einen ähnlichen Geist von häuslicher Betriebsamkeit.

Nach den neuen Einrichtungen, die in der Ukraine getroffen sind, kann man die dasigen Kosaken nicht mehr als eine besondere Klasse von Einwohnern betrachten. Selbst der Name: Ukrain er wird mehr, als der Name Kosake gebraucht.

dénominations suivantes Russes, Ukrainiens, Polonois, Bohemes, Serbes, Slavaks, Croates et Carniens.

Les Russes sont les Slaves de Novogorod, les Slaves proprement dits.

Les Ukrainiens que l'on appelle aussi Malo-Rossiens ou gens de la petite Russie, se sont composés de plusieurs peu-

Contentons-nous de savoir que *Charles* enfin traversa toute l'Ukraine, au mois de fevrier, brûlant par-tout des villages, et en trouvant que les Russes avaient brûlés. Il s'avança au sud-est jusqu'aux déserts arides bordés par les montagnes qui séparent les Tartares Nogais des Cosaques du Tanais : c'est à l'orient de ces montagnes que sont les autels d'*Alexandre*. Il se trouvait donc au-delà de l'Ukraine dans le chemin que prennent les Tartares pour aller en Russie; et quand il fut là, il fallut retourner sur ses pas pour subsister : les habitans se cachaient dans des tanières avec leur bestiaux; ils disputaient quelquefois leur nourriture aux soldats qui venaient l'enlever; les payfans dont on put se saisir furent mis à mort; ce sont-là, dit-on, les droits de la guerre. Je dois transcrire ici quelques lignes du chapelain *Norberg*. (b) *Pour faire voir, dit-il, combien le roi aimait la justice, nous insérerons un billet de sa main au colonel Hielmen :*

» Monsieur le colonel, je suis bien aise qu'on ait attrapé
 » les payfans qui ont enlevé un suédois; quand on les aura
 » convaincus de leur crime, on les punira suivant l'exigence
 » du cas, en les faisant mourir. CHARLES, et plus bas
 » Budis. » Tels sont les sentimens de justice et d'humanité du confesseur d'un roi; mais si les payfans de l'Ukraine avaient pu faire pendre des payfans d'Ostrogothie enrégimentés, qui se croyaient en droit de venir de si loin leur ravir la nourriture de leurs femmes et de leurs enfans, les confesseurs et les chapelains de ces Ukranienens n'auraient-ils pas pu bénir leur justice?

(b) Tom. II. pag. 279.

O E U V R E S

C O M P L E T E S

D E

V O L T A I R E.

T O M E V I N G T - Q U A T R I E M E.

DE L'IMPRIMERIE DE LA SOCIÉTÉ LITTÉRAIRE-
TYPOGRAPHIQUE.

1 7 8 5.

PIERRE L.

Dessiné par L. Caraccioli, à Paris, en 1766.

«...колись землі українців належали стародавній Скіфії, а потім почали колонізуватись греками, про що свідчать архаїчні написи на стінах київських храмів... Українці, яких називають козаками, є поєднанням утворенням давніх роксоланів, сарматів і татар... Україна завжди мала натхнення бути вільною. Але, оточена з усіх боків Московією, країнами, підвладними великому правителю [султану], та Польщею, вона змушена була обирати собі протектора, а в подальшому й володаря, з однієї з цих трьох держав. Вона піддалася спочатку під протекцію Польщі, яка вважала її занадто за підневільну собі, тоді вона звернулася до московита, який обернув її у таке рабство, до якого лише був здатний. Спочатку українці (Ukrainiens) мали привілей обирати поміж собою князя під іменем генерала. Але дуже скоро вони були позбавлені цього права, і їхній генерал почав призначатися московським двором».

Леклерк Ніколя-Габріель
(Nicolas Gabriel Le Clerc)
писав про українців так
“Від часу походу
Сигізмунда не тільки
козаків українців але й
поляків, які зробили свій
внесок у перемогу, також
почали називати козаками.
Поляки розуміли під цією
назвою вільних людей
котрі несли військову
службу добровільно, не
отримуючи платні, й
завжди були готові
пожертвувати своїм

5 серпня 1616 року галицький історик і публіцист Іван Гербурт пише обширний лист до тодішнього Папи Римського Павла V.

Власне повели іде добру справу. Бо щож творцеві найсвятішої нашої віри є більше противним, як сила і гвалт? Але це мені як людині вільно бачити, і як свідомому зла уболівати, рішати є річчю Вашої Святости, що стоїть на Петровій Скалі. Тим злом є переповнені ті краї, що їм на імя — Польща; тому що дотепер були вільні, хвалимо прозорість наших предків, самі радіємо, одначе сильно боїмося, щоб також у нас не спалахнула пожежа. Святіший Отче! На найближчі роки в такому положенні прикрив зрадливий попіл вогні. Серед тих, які лякаються, щоб не розгорілося полум'я і не принесло батьківщині шкоди — я є один.... Якимже отже правом і способом оправдається слуга, що знає, а не ділає, перед Отцем? Русини є моїм народом, Русь — наша рідна батьківщина, сусідства з ними безчисленні, поневолені майже всі русини. (*Rusi gens mea est; Russia patria nostra communis, adfinitates cum illis infinitae, subditi ferēs omnes Rusi*). Бачу, що коли ведеться щось насильством, насильство викликає заворушення, а заворушення є дуже небезпечне. Руська держава — найбільша зложена з шости воєвідств, котрі не провінціям, а державам можуть рівнятися. Нашими сусідами є Угри, Серби, Болгари, Греки, Москвичі численні, всі тої самої віри, всі до війни спосібні.

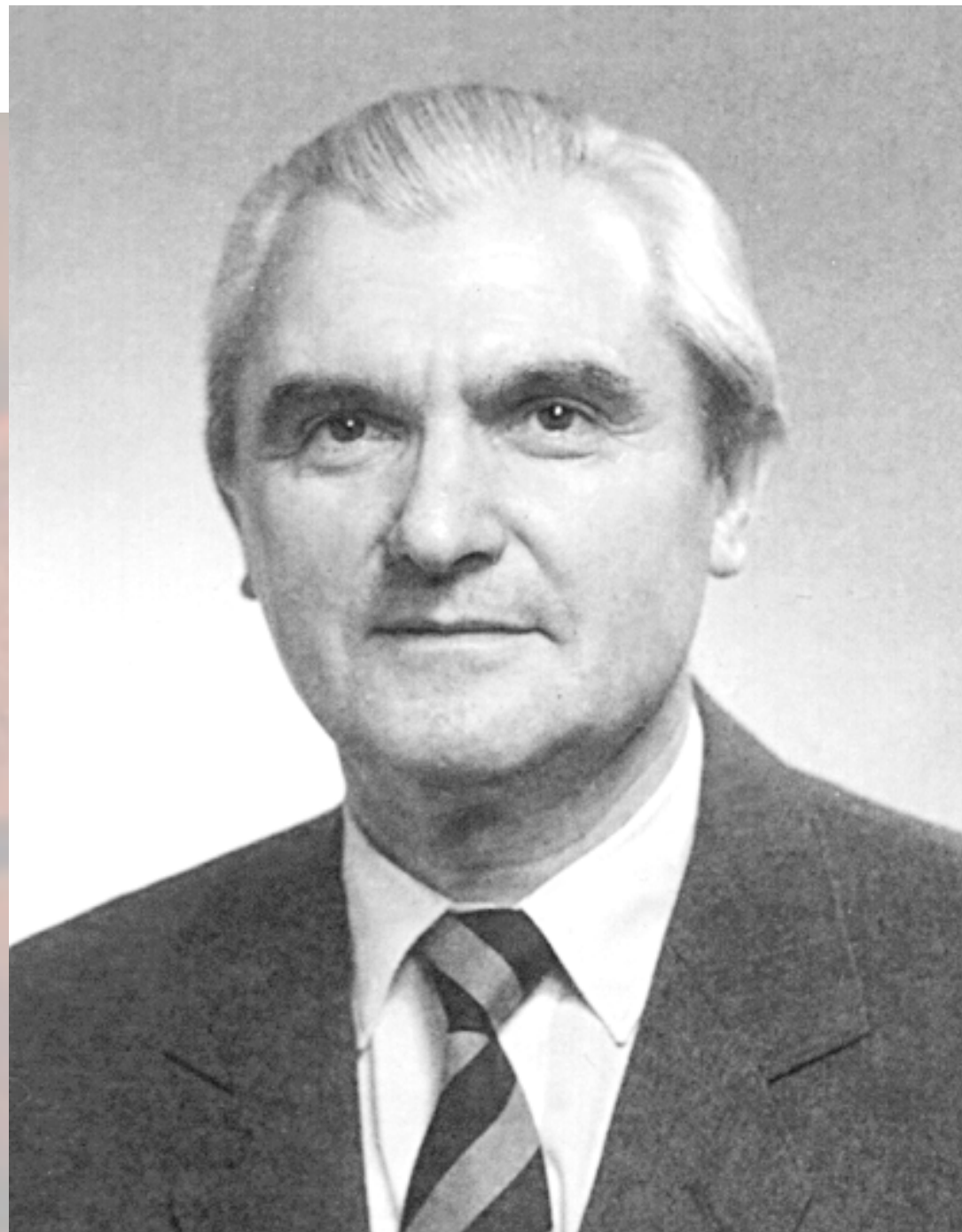
Отже, "Україна" - назва нашої землі з найдавніших, ще мізинських та трипільських часів, а українці - корінний автохтонний народ з тисячолітньою історією, який проживав і проживає на своїй рідній землі з давніх-давен.

Україна є абсолютною правонаступницею Скіфії та Русі.

**ПОХОДЖЕННЯ
УКРАЇНСЬКОГО
НАРОДУ**

Ярослав Радевич-Винницький: «Боротьба навколо назви «Україна» та її похідних («українець», «український», «українство», «українськість»), була, та й залишається, такою гострою тому, що це не просто слово – це СИМВОЛ, у якому закодowana національна ідея і закладена потужна енергія прагнення народу вільно жити на своїй землі»

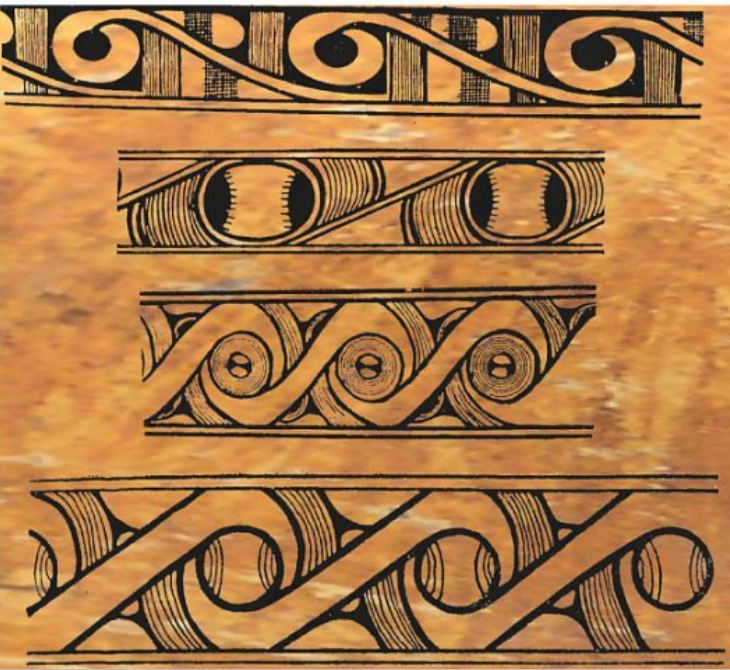

3. Вплив трипільської культури на формування українського етносу, спільні елементи міфології, вишивки, писанкарства

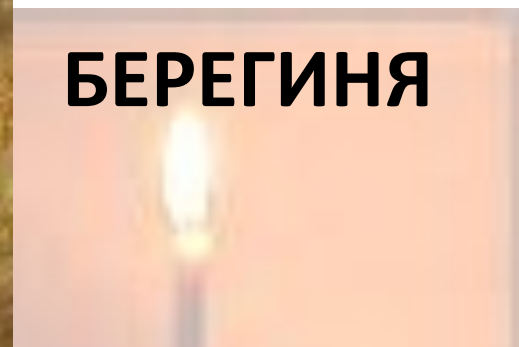
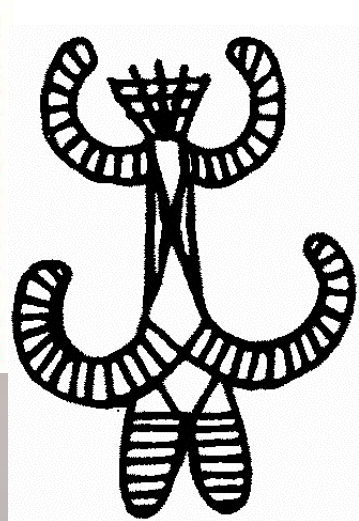
Трипільське житло

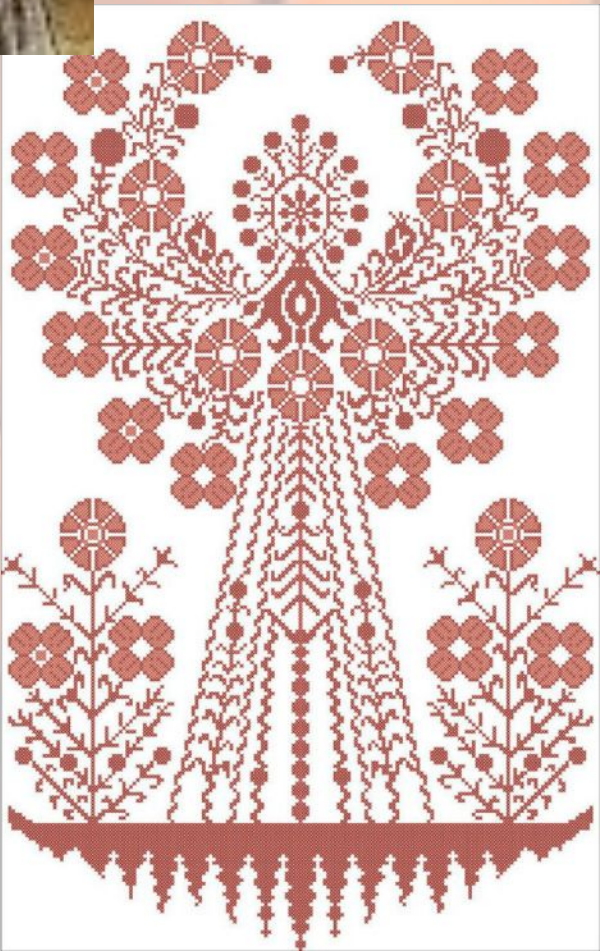

222. Орнаменты в
стиле "сустилав"

БЕРЕГИНЯ

4. Тюркомовні кочові племена на території України, їхній внесок у національну культуру й мову.

Побут кочових племен вплинув на появу в українській мові слів, пов'язаних із кочовим способом життя: казан, баняк, баран, барабан (*музичні інструменти винайшли пастухи: одні – щоб прикликати тварин, інші – щоб відганяти*), багач, базар, балаган, калач, каган, паламар, козак, коровай, коза, отаман, тютюн, кизил, килим та ін.

скіфи

кімерійці

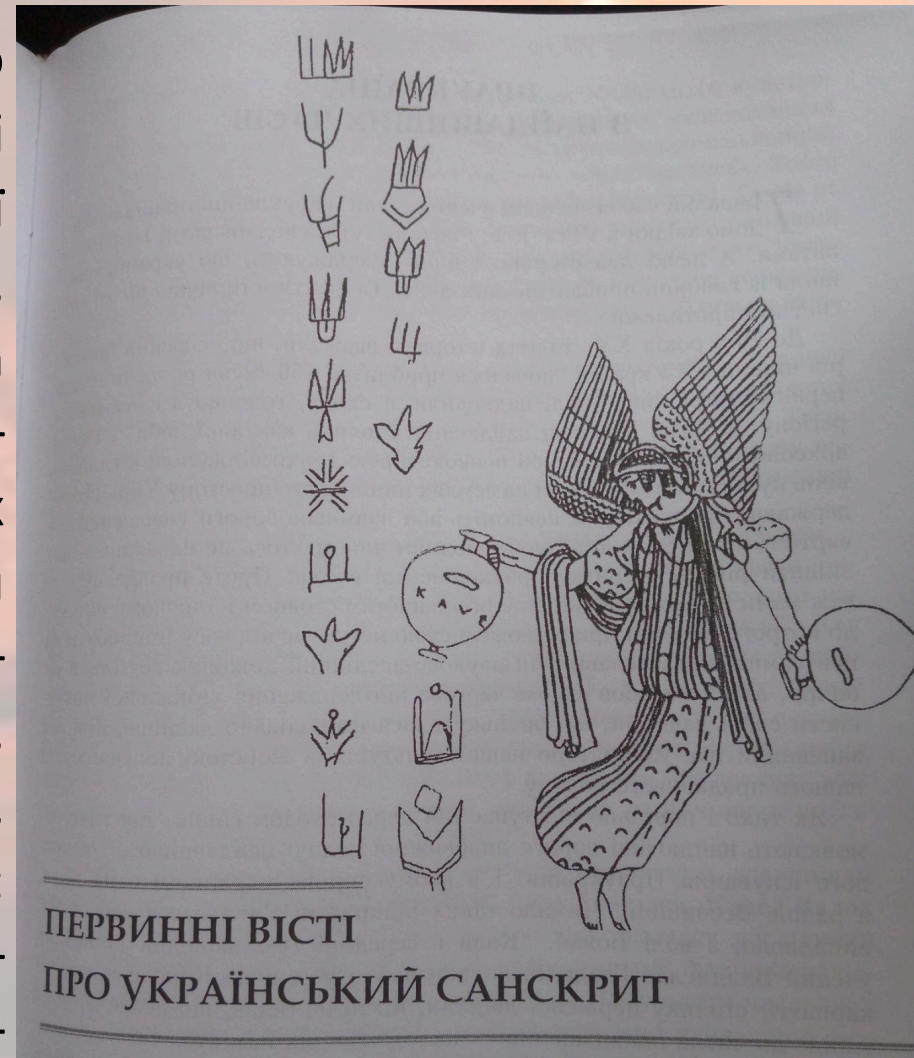

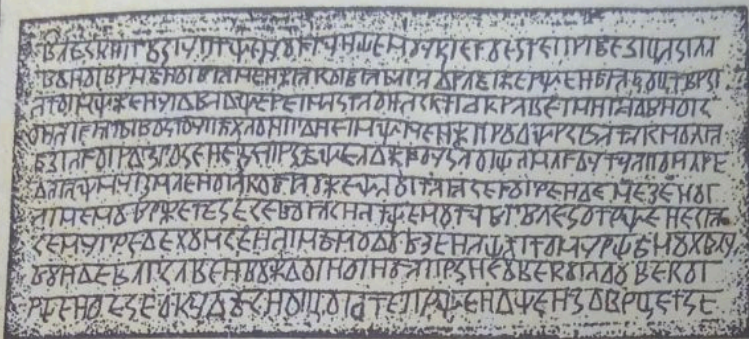
сармати

5. Роль санскриту в українській мові, «Велесова книга».

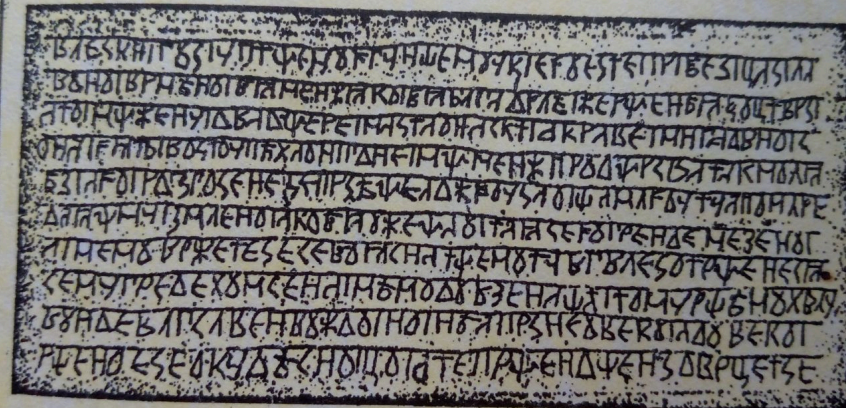
Санскрит – це давня індоєвропейська прамова, з якої походять всі мовні групи: слов'янська, германська, романська та інші.

Спільність мов ми можемо простежити у звучанні слів, які називають осіб найближчої кровної спорідненості: тато – tata (лат.), мама – mama (лат.), син – son (англ.), дочка – daughter, брат – brother, сестра – sister; домашніх тварин: корова – cow, кіт – cat, свиня – swine; знарядь праці: плуг – plough; числівники: три – three, шість – six; частини тіла: ніс – nose, брова – brow, коліно – knee; а також: вода – water, герой – hero, сонце – sun, рис – rice, миша – mouse, ніч – night, файний (гарний) – fine.

Велесу книгу цю почестимо, богу нашому,
в якому бо є пристанища сила.
У давні часи був муж, який був благ і доблесний,
і, як кажуть, у пошані в Русі.
І той мав жону і дві дочки.
Мали вони худобу — корови і багато овець;
і були ті в степах.
І не було чоловіків для їхніх дочок.
Так молив богів, аби згасання роду присікли.
І Дажбо почув мольбу ту
і по мольбі дав йому прошене, як було провіщано те.
Се бо гряде межи нас і маємо бути готові.
Се бо Ясна йде до нього.
Тут бо Велес отроча несе йому.
Грядемось і прийдемо до бога нашого і тому речемо хвалу.
Буде благословен завжди, нині і прісно, від віку й до віку.
Сказано се про чарівників,
і те пройдеши не вернешся.

«Велесова книга» є твором
настільки самодостатнім,
що, не залежно від того, хто,
коли і з якою метою творив
його, він назавжди
залишиться автентичним
набутком нашої древньої
історії **Богдан Сувкимський**